

CultureTalk Bosnia and Herzegovina Video Transcripts:
<http://langmedia.fivecolleges.edu>
Women's Rights

Bosnian transcript in Latin:

Una: ...o ženskim pravima. Žene u Bosni i Hercegovini imaju, možemo reći, relativno dobru poziciju. Imaju jednaka prava, barem zakonski, sa muškarcima. Ovo je zato što za vrijeme socijalizma, bilo je jako važno da su žena i muškarac jednaki, i to je bila ja mislim jedna od osnovnih ideologija socijalizma, da imaju jednaka prava. Tako da su žene naprimjer imale ne samo pravo na glas još od 1920-ih ja mislim. Jugoslavija je među prvima njima dala pravo na glas. Isto tako su imale jednake plate, nije bilo diskriminacije pri zapošljavanju, imale su plaćeno odsustvo za porođaj, bilo je... Jako puno se ulagalo u obrazovanje, i žena i muškaraca. I tu stvarno nije bilo diskriminacije, nešto što čak ni u Zapadnoj Evropi danas ne vidimo.

Znači naprimjer što se tiče studiranja, u Bosni i Hercegovini ima još uvijek jednak broj žena i muškaraca koji biraju da studiraju matematiku ili fiziku ili mašinstvo, informatiku. Dok i u Zapadnoj Evropi primijeti se taj trend da ima mnogo manje žena u tim poljima nego što ima muškaraca. Naprimjer, moja mama je profesor fizike, i ona mi je pričala kako prvi put kad je otišla na skup na Zapad još davnih šezdesetih, sedamdesetih, bila je šokirana da nije bilo žena. Jedine žene su bile iz Jugoslavije, iz Poljske, iz Čehoslovačke, zato što su u tim mjestima žene stvarno imale podsticaj da studiraju, da se obrazuju, da uče, štagod. Tako da, ja mislim da u Bosni ima dobra ta neka osnova za jednakopravnost muškaraca i žena.

Anida: Ali ipak mislim da se nakon rata situacija malo promijenila zato što, mislim, čitav koncept rata, čitava situacija kakva je bila je naravno značila da su muškarci odjednom bili ti koji su bili u centru pažnje jer ipak oni su vojnici i oni su na neki način naravno branili domovinu. Tako da su žene na neki način malo zapostavljene. A isto tako, čitava situacija koja odiše nekim nacionalizmom i agresivnošću je značila da je žena ta koja je na neki način stradala. Tako da je situacija danas malo promijenjena u tom smislu, ali ipak ne znači da su žene, da žene nemaju prava jer one zakonski, kao što si ti rekla, i dalje imaju, ali ipak, naročito naprimjer... Mislim, situacija u gradu je relativno dobra, a na selu se već osjeti da žene nemaju prava zato što su tu sredine mnogo konzervativnije nego što su one u gradu, i na selu stvarno žene i bivaju dosta zapostavljene i zlostavljane i... Problem je što ima čitava ta tradicija da na neki način, žene koje su zlostavljane neće da pričaju o tom. Tako da je veoma teško riješiti takve probleme. Ali ipak, radi se na tome.

Una: Radi se, ima jako mnogo pokreta za ženska prava, naročito da se spriječi nasilje nad ženama, da se djevojke koje su sa sela i koje nemaju mogućnost da se obrazuju, da budu obrazovane. Ali, ja mislim da ovi pokreti su dio jedne globalne borbe za ženska prava i da tu zaista Bosna i Hercegovina ne kaska za ostalim državama. Tako da taj problem naprimjer stida, da se ne govori o zlostavljanju je ja mislim globalni problem, da često žene o tome ne govore. Isto tako naprimjer problem trgovine ženama i bijelo roblje, to je nešto što postoji svugdje, pa i u Bosni i Hercegovini i protiv toga se isto tako bori. I, ti

pokreti za ženska prava su veoma povezani i u regionu i šire u Evropi i zaista zajedno djeluju po pitanjima koja su od interesa za žene. Ja mislim da su veoma, veoma su uspješni u svom djelovanju i medijski imaju dosta pažnje, i ja mislim da su napravili neke dobre rezultate.

Bosnian transcript in Cyrillic:

Уна: ...о женским правима. Жене у Босни и Херцеговини имају, можемо рећи, релативно добру позицију. Имају једнака права, барем законски, са мушкарцима. Ово је зато што за вријеме социјализма, било је јако важно да су жена и мушкарац једнаки, и то је била ја мислим једна од основних идеологија социјализма, да имају једнака права. Тако да су жене на примјер имале не само право на глас још од 1920-их ја мислим. Југославија је међу првима њима дала право на глас. Исто тако су имале једнаке плате, није било дискриминације при запошљавању, имале су плаћено одсуство за порођај, било је... Јако пуно се улагало у образовање, и жена и мушкараца. И ту стварно није било дискриминације, нешто што чак ни у Западној Европи данас не видимо.

Значи на примјер што се тиче студирања, у Босни и Херцеговини има још увијек једнак број жена и мушкараца који бирају да студирају математику или физику или машинство, информатику. Док и у Западној Европи примијети се тај тренд да има много мање жена у тим пољима него што има мушкараца. На примјер, моја мама је професор физике, и она ми је причала како први пут кад је отишла на скуп на Запад још давних шездесетих, седамдесетих, била је шокирана да није било жена. Једине жене су биле из Југославије, из Пољске, из Чехословачке, зато што су у тим мјестима жене стварно имале подстицај да студирају, да се образују, да уче, штагод. Тако да, ја мислим да у Босни има добра та нека основа за једнакоправност мушкараца и жена.

Анида: Али ипак мислим да се након рата ситуација мало промијенила зато што, мислим, читав концепт рата, читава ситуација каква је била је наравно значила да су мушкарци одједном били ти који су били у центру пажње јер ипак они су војници и они су на неки начин наравно бранили домовину. Тако да су жене на неки начин мало запостављене. А исто тако, читава ситуација која одише неким национализмом и агресивношћу је значила да је жена та која је на неки начин страдала. Тако да је ситуација данас мало промијењена у том смислу, али ипак не значи да су жене, да жене немају права јер оне законски, као што си ти рекла, и даље имају, али ипак, нарочито на примјер... Мислим, ситуација у граду је релативно добра, а на селу се већ осјети да жене немају права зато што су ту средине много конзервативније него што су оне у граду, и на селу стварно жене и бивају доста запостављене и злостављане и... Проблем је што има читава та традиција да на неки начин, жене које су злостављане неће да причају о том. Тако да је веома тешко ријешити такве проблеме. Али ипак, ради се на томе.

Уна: Ради се, има јако много покрета за женска права, нарочито да се спријечи насиље над женама, да се дјевојке које су са села и које немају могућност да се

образују, да буду образоване. Али, ја мислим да ови покрети су дио једне глобалне борбе за женска права и да ту заиста Босна и Херцеговина не каска за осталим државама. Тако да тај проблем на примјер стида, да се не говори о злостављању је ја мислим глобални проблем, да често жене о томе не говоре. Исто тако на примјер проблем трговине женама и бијело робље, то је нешто што постоји свугдје, па и у Босни и Херцеговини и против тога се исто тако бори. И, ти покрети за женска права су веома повезани и у региону и шире у Европи и заиста заједно дјелују по питањима која су од интереса за жене. Ја мислим да су веома, веома су успјешни у свом дјеловању и медијски имају доста пажње, и ја мислим да су направили неке добре резултате.

English translation:

Una: [beginning of sentence missing]...about women's rights. Women in Bosnia and Herzegovina enjoy a relatively good position [in society]. They have equal rights, at least legally speaking, with men. This is because during socialism it was very important that women and men were equal, and I think that this was one of the basic ideologies of socialism – equal rights for both. So for example, women [in the former Yugoslavia] have had the right to vote since the 1920s. Yugoslavia was among the first [countries] to grant them this right. They also had equal salaries, there was no discrimination in employment, they had paid maternity leave, it was... A lot was invested into education for both men and women. That's one area where there definitely was no discrimination, which is something not present even in today's Western Europe.

To take higher education for example, there were always an equal number of men and women who studied math, physics, engineering or computer science, while even in Western Europe there is a noticeable trend of a smaller ratio of women to men in those fields. For instance, my mother is a professor of physics, and she told me about the first time she went to a convention in the West, back in the 60s or the 70s. She was shocked that there were no [other] women present at the convention. The only women there were from Yugoslavia, Poland, and Czechoslovakia, because women from those countries were really encouraged to study, to get an education, to learn, etc. So, I think that we have a good starting point for gender equality in Bosnia.

Anida: I however, think that the situation has changed since the war¹, because the whole concept of the war, the circumstances were such that men all of a sudden came into the spotlight, since they were soldiers after all and they were defending their homeland. So in that sense, women were neglected. And also, the atmosphere of nationalism and aggression meant that women ended up being hurt in a way. So the situation has changed a little in that sense, but that doesn't mean that women... women have no rights, because, like you said, they legally still do; however, for example...

---

¹ The speaker here refers to the Bosnian War. The Bosnian War took place in Bosnia and Herzegovina between April 1992 and December 1995. The main sides involved were the forces of the Republic of Bosnia and Herzegovina and those of the self-proclaimed Bosnian Serb and Bosnian Croat entities within Bosnia and Herzegovina, Republika Srpska and Herceg-Bosna, who were led and supplied by Serbia and Croatia, respectively.

I mean, the situation in the cities is relatively good. But, in some cases [of Bosnia and Herzegovina] women have [their] rights [denied] in rural areas, because that type of environment is more conservative than the one in the cities, so those women who live in villages end up being neglected and abused and... The problem is that there is an entire tradition according to which women who end up being abused don't openly talk about it. So it's very difficult to try and fix such issues. Nevertheless, some work is done in that field.

Una: Work is being done: there are many women's rights organizations, particularly for the prevention of violence against women, and [through these organizations] women from villages who don't have an opportunity to get an education can get an education or training. However, I think that these organizations are a part of a global fight for women's rights and that Bosnia and Herzegovina has not stagnated in comparison with other countries. So, for example, this problem of shame and unwillingness to talk about abuse is a global problem in my opinion, and women don't talk about it often enough. Another example is the issue of trafficking and sexual slavery; this is something that exists everywhere, including Bosnia and Herzegovina, and it is something that [Bosnia] is fighting against. So, organizations for women's rights are well connected, both within the region and elsewhere in Europe, and they truly work together to resolve the issues of relevance to women. I think that they are very... very successful in their work and they attract a lot of media attention. I think they have made some good results.

About CultureTalk: CultureTalk is produced by the Five College Center for the Study of World Languages and housed on the LangMedia Website. The project provides students of language and culture with samples of people talking about their lives in the languages they use every day. The participants in CultureTalk interviews and discussions are of many different ages and walks of life. They are free to express themselves as they wish. The ideas and opinions presented here are those of the participants. Inclusion in CultureTalk does not represent endorsement of these ideas or opinions by the Five College Center for the Study of World Languages, Five Colleges, Incorporated, or any of its member institutions: Amherst College, Hampshire College, Mount Holyoke College, Smith College and the University of Massachusetts at Amherst.

© 2012 Five College Center for the Study of World Languages and Five Colleges, Incorporated